МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО: СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТАХ

збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених

Одеса
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
2026

DOI: https://doi.org/10.24195/FutureEducation2026
УДК 37:502.131.1
О-72

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 14 від 28.05.2026 року)

Матеріали друкуються в авторському варіанті

Освіта майбутнього: стратегія сталого розвитку в
О-72 європейському та національному контекстах : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2026. 110 с.

УДК 37:502.131.1

©ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО», 2026

Олена Альбертівна Кудрявцева,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки,
Анна Олександрівна Бузлаєва,
студентка факультету дошкільної педагогіки та психології ,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПЛАНЕТУ ЗЕМЛЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ РЕДЖІО ЕМІЛІЯ

Формування уявлень про планету Земля у старших дошкільників є важливим складником пізнавального розвитку дитини. У цьому віці діти активно цікавляться навколишнім світом, ставлять багато запитань і прагнуть зрозуміти, як влаштована природа та Всесвіт. Тому ознайомлення з планетою Земля має велике освітнє й виховне значення.

Діти дошкільного віку формують свої перші наукові уявлення, у тому числі і про планету, на якій ми живемо. Педагоги стикаються з завданням надати дітям якісні знання про Землю, її природу, географічні особливості та взаємозв'язок з іншими об'єктами Всесвіту. Оскільки уявлення про планету Земля є основою для подальшого розуміння природничих наук, важливо удосконалювати методи та підходи, спрямовані на їх формування.

Отже, формування уявлень про планету Земля у старших дошкільників є необхідним для розвитку їхнього пізнавального інтересу, формування основ природничо-наукових знань, екологічної культури та цілісного бачення світу. Такі знання сприяють гармонійному інтелектуальному й особистісному розвитку дитини та готують її до подальшого навчання у школі.

Пізнавальний розвиток дошкільників досліджували: Х. Барна, О. Герасимчук, О. Дунаєва, Н. Іваненко, Л. Іщенко, І. Карук, Л. Козак, Р. Руденський, Я. Станкович, А. Федорович та інші.

Мета статті: теоретично обґрунтувати сутність формування уявлень про планету Земля у старших дошкільників; експериментально перевірити ефективність використання технології Реджіо Емілія у формуванні уявлень про планету Земля у дітей старшого дошкільного віку.

Р. Руденський аргументує, що пізнавальна активність дітей дошкільного віку – вид загальної соціальної діяльнісної активності особистості дитини, яка формується у різних видах діяльності, ними збагачується, ускладнюється і переходить від менш до більш якісного рівня у формі реальної (функціонуючої) та потенційної (ситуативної) [4].

Б. Компан стверджує, що пізнавальну активність дітей дошкільного віку можна визначити як таку, що формується і розвивається на базі пізнавальної потреби у різних видах діяльності, забезпечує формування цілісного уявлення про оточуючий світ і характеризується наявною пізнавальною орієнтацією, ініціативою, інтересом, самостійністю та оригінальністю [3].

Н. Русин, М. Гулан вважають, що пізнавальний розвиток – сукупність кількісних і якісних змін, що відбуваються в пізнавальних психічних процесах, в зв'язку з віком, під впливом середовища і власного досвіду дитини [5].

Х. Барна, Я. Станкович рекомендують використовувати експериментування у пізнавальній діяльності дітей дошкільного віку [1].

С. Тітаренко пропонує формувати елементарні астрономічні уявлення у дітей дошкільного віку засобами народної творчості і художньої літератури [6].

О. Дунаєва, Л. Іщенко зазначають, що проєктна діяльність сприяє поглибленню пізнавального інтересу, прикладами можуть бути: «Мій дім», «Магазин іграшок», «Подорож у світ геометричних фігур», «Будуємо місто» та інші [2].

Вважаємо, що доцільно формувати уявлення про планету Земля у дітей старшого дошкільного віку засобами технології Реджіо Емілія. Базою дослідження був Одеський заклад дошкільної освіти «Ясла – садок» № 68. Учасниками експерименту були 60 дітей старшого дошкільного віку.

Показниками сформованості уявлень про планету Земля у дітей старшого дошкільного віку є: 1. обсяг знань про географічні характеристики Землі, 2. обсяг знань про різноманітність природи Землі, 3. обсяг знань про значення планети Земля у житті людини, 4. обсяг знань про зміни у природному довкіллі, 5. уміння визначати зміни у природному довкіллі, 6. вміння називати географічні особливості планети Земля, 7. вміння бачити красу в навколишньому середовищі, 8. інтерес до планети Земля, 9. прояв любові до планети Земля, 10. бережливе ставлення до навколишнього середовища планети Земля.

Шкала оцінювання показників сформованості уявлень про планету Земля у дітей старшого дошкільного віку: 3 бали – показник проявляється у повному обсязі, 2 бали – показник проявляється недостатньо, 1 бал – показник проявляється слабо, 0 балів – показник не проявляється.

Система оцінювання показників сформованості уявлень про планету Земля у дітей старшого дошкільного віку: високий рівень (30-21 балів), середній рівень (20-11 балів), низький рівень (10-1 балів).

До високого рівня сформованості уявлень про планету Земля належать діти старшого дошкільного віку, у яких: 1. повний обсяг знань про географічні характеристики Землі, 2. повний обсяг знань про

різноманітність природи Землі, 3. повний обсяг знань про значення планети Земля у житті людини, 4. повний обсяг знань про зміни у природному довкіллі, 5. вміють самостійно та правильно визначати зміни у природному довкіллі, 6. вміють самостійно та правильно називати географічні особливості планети Земля, 7. вміють бачити красу в навколишньому середовищі, 8. мають стійкий інтерес до планети Земля, 9. проявляють велику любов до планети Земля, 10. дуже бережливо ставляться до навколишнього середовища планети Земля.

До середнього рівня сформованості уявлень про планету Земля належать діти старшого дошкільного віку, у яких: 1. достатній обсяг знань про географічні характеристики Землі, 2. достатній обсяг знань про різноманітність природи Землі, 3. достатній обсяг знань про значення планети Земля у житті людини, 4. достатній обсяг знань про зміни у природному довкіллі, 5. вміють з невеликою допомогою вихователя визначати зміни у природному довкіллі, 6. вміють з невеликою допомогою вихователя називати географічні особливості планети Земля, 7. вміють з невеликою допомогою вихователя бачити красу в навколишньому середовищі, 8. мають інтерес до планети Земля, 9. проявляють любов до планети Земля, 10. бережливо ставляться до навколишнього середовища планети Земля.

До низького рівня сформованості уявлень про планету Земля належать діти старшого дошкільного віку, у яких: 1. обмежений обсяг знань про географічні характеристики Землі, 2. обмежений обсяг знань про різноманітність природи Землі, 3. обмежений обсяг знань про значення планети Земля у житті людини, 4. обмежений обсяг знань про зміни у природному довкіллі, 5. майже не вміють визначати зміни у природному довкіллі, 6. майже не вміють вміють називати географічні особливості планети Земля, 7. майже не вміють вміють бачити красу в навколишньому середовищі, 8. мають нестійкий інтерес до планети Земля, 9. майже не проявляють любов до планети Земля, 10. практично не вміють бережливо ставитися до навколишнього середовища планети Земля.

Для визначення ступеню прояву показників й діагностики рівнів сформованості уявлень про планету Земля у дітей старшого дошкільного віку було використано: діагностувальні бесіди «Наша планета Земля», «Навколишнє середовище»; діагностувальна дидактична гра «Жива та не жива природа»; діагностувальна вправа «Пори року», спостереження за різними видами діяльності дошкільників.

Результати констатувального експерименту з визначення рівнів сформованості уявлень про планету Земля: у групі № 1 з високим рівнем – 11 дітей (36,67 %); з середнім рівнем – 10 дітей (33,33 %); з низьким рівнем – 9 дітей (30 %); у групі № 2 з високим рівнем – 12 дітей (40 %); з середнім рівнем – 11 дітей (36,67 %); з низьким рівнем – 7 дітей (23,33 %). Таким

чином, обираємо групу № 1 як експериментальну, бо у ній менше дітей з високим та середнім рівнями та більше дітей з низьким рівнем, група № 2, відповідно, є контрольною, бо у ній менше дітей з низьким рівнем та більше дітей з високим та середнім рівнями.

З метою підвищення сформованості уявлень про планету Земля у дітей старшого дошкільного віку було розроблено проекти за технологією Реджіо Емілія: «Збережемо природу нашої планети Земля», «День Землі», «Чарівна планета», «Географічна експедиція», «Мандрівка по планеті Земля», «Місто майбутнього», «Тваринний і рослинний світ».

Робота з дітьми починалася з ретельного спостереження за ними, виявлялися їх інтереси, особливе місце відводилося створенню розвивального середовища. У дітей були робочі столи, місце для демонстрації результатів, «розмовляючі стіни», де замальовувалося та записувалося все важливе, що стосувалося теми проекту, місце для ігрової діяльності, сцена для виступів.

Результати контрольного експерименту з визначення рівнів сформованості уявлень про планету Земля: у групі № 1 з високим рівнем – 17 дітей (56,67 %), з середнім рівнем – 10 дітей (33,33 %), з низьким рівнем – 3 дітей (10 %); у групі № 2 з високим рівнем – 12 дітей (40 %); з середнім рівнем – 11 дітей (36,67 %); з низьким рівнем – 7 дітей (23,33 %). Помітні зміни відбулися в експериментальній групі № 1 (значно знизився низький рівень, зріс високий), в контрольній групі не відбулося змін.

Можна зробити висновок, що технологія Реджіо Емілія є ефективною під час формування уявлень про планету Земля у старших дошкільників. Перспективою дослідження є експериментальна перевірка технології Д. Кюїзенера у розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барна Х. В., Станкович Я. П. Використання експериментування як методу в навчально-пізнавальній діяльності молодших дошкільників. *Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р. Мукачево: МДУ, 2017. С. 39–41.

2. Дунаєва О. А., Іщенко Л. В. Використання інноваційних технологій формування пізнавальної активності на заняттях математики у старших дошкільників у ЗДО. *Вісник Науково-дослідної лабораторії «Дошкільна освіта: історія, перспективи розвитку в XXI столітті»*: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. «Психолого-педагогічний супровід розвитку особистості дитини в умовах взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї», 24 верес. 2025 р. Умань: Візаві, 2025. С. 97–101.

3. Компан Б. Педагогічні умови розвитку пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку. *Сучасне дошкілля: актуальні проблеми, досвід, перспективи розвитку*: матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 21-22 листопада 2018 р. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 62–65.

4. Руденський Р. Є. Пізнавальна активність старших дошкільників: сутність, структура, вікові особливості *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2024. Вип. 1 (54). С. 214–222.

5. Русин Н. М., Гулан М. Особливості пізнавального розвитку у дітей дошкільного віку. 2020. С. 277–279. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7471/1/Features_of_cognitive_develop mdev_in_preschool_children.pdf (дата звернення: 15.03.2026).

6. Тітаренко С. А. Формування елементарних астрономічних уявлень у старших дошкільників засобами художньої літератури та народної творчості. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 3. С. 160–166.

ЗМІСТ

Oleksii Lystopad
EUROPEAN EDUCATIONAL POLICY ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS A BENCHMARK FOR THE MODERNIZATION OF UKRAINE'S NATIONAL EDUCATION SYSTEM 3
Гуданич Н. М.
РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО 7
Листопад Н. Л.
ВНУТРІШНЯ СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ПЕРЕВІРКА ВАЛІДНОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ ДІАГНОСТИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ 10
Мардарова І. К.
ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У СВІТЛІ ІДЕЙ Я. А. КОМЕНСЬКОГО 14
Савченкова М. В.
SOFT SKILLS ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 19
Дончак Т. А.
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДИТИНИ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК ЇЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В НУШ 23
Колода Ю. Б.
STEAM-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 26
Кудрявцева О. А., Бузлаєва А. О.
ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПЛАНЕТУ ЗЕМЛЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ РЕДЖІО ЕМІЛІЯ 31
Кудрявцева О. А., Лігуша Р. О.
ОПТИМІЗАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ МАКАТО ШИЧІДА 36
Кудрявцева О. А., Єремєєва А. О.
ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ТА ІНІЦІАТИВНОСТІ У МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС САМООБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ 41